

Posudek oponenta práce na bakalářskou práci Petra Šístka

Název práce: Zpracování současných a historických dat příjmení na území Čech v GIS

Autor: Petr Šístek

Vedoucí práce: RNDr. Přemysl Štych, PhD.

Bakalářská práce Petra Šístka má 36 stran textu, přílohou k práci je CD s ukázkou zpracovaných dat. Cílem bakalářské práce bylo zpracování historických a současných příjmení na území Čech a jejich porovnání v čase s využitím nástrojů GIS. Za tímto účelem byly zpracovány databáze příjmení obyvatel Čech vycházející z dat pro rok 2009 a z roku 1654. Finálním výstupem jsou kartogramy ukazující prostorový výskyt vybraných příjmení a jejich porovnání za oba časové horizonty. V úvodních kapitolách autor popisuje historický vývoj příjmení a uvádí odborné práce, které byly k problematice příjmení zpracovány a ze kterých vycházel při následném zpracování databáze. Bohužel většina výzkumných cílů je definována především z hlediska sociální geografie, výzkumné otázky související s problematikou GIS se týkají pouze vizualizace dat pomocí metody kartogramu.

V metodické části se autor věnuje problematice zpracování dat do typologicky shodných databází, tak aby byly využitelné v prostředí GIS. Což obnášelo vedle korekce chyb i lokalizaci dat do prostorově shodných jednotek. To hodnotím jako největší přínos bakalářské práce, a sice časově náročný manuální proces převedení historických údajů z berní ruly do podoby použitelné pro následnou práci v GIS a následně transformaci rozsáhlé databáze příjmení z roku 2009 do typologicky a prostorově shodné databáze, tak aby bylo možné data porovnávat. V další metodické části popisující samotnou analýzu výskytu příjmení a způsob historického porovnání bohužel shledávám větší či menší nedostatky. Při prostorové analýze příjmení autor vychází z metodiky vytvořené J. Novotným, která je však v práci nedostatečně popsána. Například postrádám podrobnější vysvětlení výpočtu lokalizačního koeficientu, který je klíčovým ukazatelem pro hodnocení současných dat, nebo popis ukazatele „degree“, na základě kterého byla vybrána vzorová příjmení. Obecně výběr ukazatelů, skrz které bylo provedeno srovnání v čase, není v práci dostatečně diskutován a nejsou zmíněné možné alternativy. Z textu je patrné, že autor převzal metodiku vytvořenou v rámci přechozích výzkumů aniž by zhodnotil, zda jsou tyto ukazatele vhodné pro jeho konkrétní analýzu. Tato absence kritické úvahy se pak projevila v problematice metodě porovnání dat, kdy byly srovnávány absolutní hodnoty výskytu příjmení s relativními hodnotami lokalizačních koeficientů. Což vede k pochybnostem nakolik je takovéto srovnání vypovídající. Autor se pokusil tento rozpor zmírnit vytvořením kategorií výskytu a porovnáváním těchto kategorií. Přesto vymezení kategorií, které výrazně ovlivňuje výsledky analýzy, opět není v práci dostatečně zdůvodněno.

GIS byl v práci využit jednak pro prostorovou lokalizaci dat, jednak pro vizualizaci výskytu příjmení. Kartogramy výskytu příjmení v jednotlivých časových horizontech jsou také hlavním kartografickým výstupem práce. Naneštěstí i v těchto výstupech se autor nevyvaroval chyb. Za největší nedostatek považuji využití metody kartogramu pro znázornění výskytu příjmení v roce 1654, kdy jsou touto metodou znázorněny absolutní četnosti výskytu jednotlivých příjmení. Stejně tak upřednostnění číselného měřítka namísto grafického není vhodné. Volba barevné škály map by mohla být promyšlenější. Například zvolení stejné barevné škály pro mapy výskytu příjmení v jednotlivých letech by jistě pro potřeby vizuálního srovnání bylo vhodnější namísto vytvoření shodné barevné škály pro mapu ukazující výskyt příjmení v roce 2009 a mapu porovnávací výskyt příjmení v čase. Škoda, že z časových důvodů nebyl vytvořen původně zamýšlený webový portál ukazující výskyt příjmení, což by výrazně zvýšilo hodnotu práce z geoinformatického hlediska.

K formální podobě práce mám pouze připomínku ke zvolenému stylu, který se místy podobá spíše novinářskému než odbornému. Do budoucna rozhodně doporučuji nepsat práci v první osobě jednotného čísla. Množství stylistických a pravopisných chyb je minimální a i grafická úprava vyhovuje nárokům na tento typ práce.

Na závěr konstatuji, že autor při zpracování odvedl nepopíratelně značný kus práce spočívající v transformaci dat do podoby využitelné pro GIS a prokázal základní geoinformatické znalosti a schopnosti, proto přese všechny výše zmíněné připomínky *doporučuji* práci k obhajobě a hodnotím stupněm **dobře**.

Dotazy na autora:

Jakým dalším způsobem byste zpracoval přiřazení obcí k soudním okresům z roku 1930, vedle dvou variant zmíněných v práci, a proč jste přesvědčen, že přiřazení na základě průniku maximální plochy napomohlo větší přesnosti výsledků?

Jak jste řešil případ, kdy se obec nacházela na hranici dvou soudních okresů?

V Praze dne 10. 6. 2014

Mgr. Zuzana Žáková